

Habent sua fata libelli, habent scriptores eorum

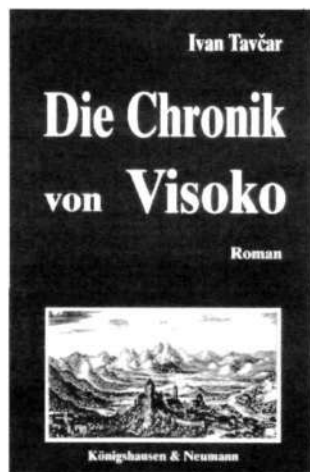
Nemški prevajalec in izdajatelj VISOŠKE KRONIKE o sebi in svojem delu

Rodil sem se 14. 1. 1921 v bavarskem Fürthu kot sin trgovca Leonharda Engla. Leta 1939 sem maturiral na humanistični gimnaziji v Fürthu, bil nato v "delovni brigadi" v Zeilitzheimu ob Maini, študiral pravo v Erlangnu in Münchnu. Marca 1941 sem bil vpoklican v vojsko in služil v poročevalski obratni četi (Nachrichten-Betriebskompanie) v Grčiji. Do januarja 1949 sem bil v ujetništvu v Jugoslaviji: na Papuku (Hrvatska), v Beogradu (Srbija), v premogovnikih v Hrastniku in Trbovljah (Slovenija). Poleti 1948

so me z obvezano roko poslali v Ljubljano, kjer sem prešteval in popisoval obleke; tam mi je šestnajstletna Anica iz sočutja podarila potico in pravkar natisnjeni 16–17. zvezek zbirke *Klasje*, ki je nosil naslov: Dr. Ivan Tavčar, *Visoška kronika*. Še istega dne, takrat pred 47. leti, so me, vojnega ujetnika z belo številko 211 na suknjiču, odpeljali iz univerzitetne čitalnice naravnost k enemu od prvakov univerze, k slavistu in germanistu dr. Franu Ramovšu, članu Akademije znanosti in umetnosti. Po kratkem pogovoru sem si pridobil očetovskega prijatelja in svetovalca ter vrh tega imel v žepu napotek vsem ljubljanskim antikvariatom, naj mi izročijo izvod takrat že razprodanega Wolf-Pleteršnikovega Slovensko-nemškega slovarja v dveh zvezkih iz leta 1894/95. Ob pomoči nežne in hkrati odločne Anice sem slovar dobil že v prvi knjigarni in za nameček še dva lepa stara letopisa višjih državnih gimnazij v Ljubljani (1896/97) in Novem mestu (1892/93) z znanstvenimi prilogami v slovenščini.

Omamljena od veselja sva s tem najinim zakladom obstala na cesti! Prva se je ovedla Anica, me za rokav odvlekla na postajo in me pospremila na kmetijo svojih staršev v Mengšu, kar je bilo kajpak prepovedano. Pozno ponoči, tudi ob prepovedanem času, sva se vrnila v Ljubljano; Anica je znala ravnati z nočnimi miličniškimi patroljami, ki so rahlo zaudarjale po slivovki, me varno oddala pri mojem bivališču in nato pregovorila eno teh patrolj, da jo je spremila do njene sobe na Starem trgu.

Vse prekratki so bili ti lepi dnevi in v brežiški grad, v štab taborišča vojnih ujetnikov

307 je prispelo sporočilo: "... ta vaš 211, filozof s knjigami in z gospodično ..., tudi njega ne pozabite poslati nazaj, ko bo dokončal ...". Toda komandant taborišča in njegov komisar sta si zaradi Nemcev že zdavnaj nehala beliti lase. "Norma" je bila vedno dosežena in vsaka skrb odveč; pred kratkim je bila pri nas tovarišica ministrica za rudarstvo in je svoje vojne ujetnike, ki so delali kot rudarji v Trbovljah, kar poprek proglasila za udarnike! "Samo to šteje", je pribil komisar, ki je v civilu delal kot krojaški mojster na Prevaljah, in spretno zalučal v koš tisti cegeljci iz Ljubljane. Moje knjige so ovrednotili kot nenevarne in produktivne, prav tako gospodično. In kar zadeva naziv "filozof", sem bil takrat osebno že dolgo prepričan, da mi le-ta pritiče, vendar sem iz vljudnosti povprašal, kako da me je tajni poročevalec uvrstil med filozofe. Nad toliko nevednostjo sta se oba lahko le nasmehnila. "Filozofa," tako sta mi obzirno pojasnjevala, "so nekoč klicali slovanska apostola Cirila in Metoda. Slovani namreč niso marali takšnih apostolov z drvarskimi metodami, kot ste jih imeli vi, Germani, zato so si za misijonarja izgovorili FILOZOFA in ju od carigrajskega cesarja tudi dobili, z njima pa še kot darilo celotno za slovanske jezike izdelano abecedo. Toda potem ...!" Nenadoma sta obmolnila, kajti pod Titovim, po njegovi meri ukrojenim humanizmom je bilo prepovedano, da bi človek izgubljal besede zaradi "Toda potem...!". Kljub temu so mnogi slutili, da bo prišel čas neizprosne sodbe zgodovine, ki podobno kot narava ničesar ne pozabi.

Še en "conditio sine qua non" je bil potreben za uresničitev tega prevoda. Ko sem bil skoraj po devetih letih spet doma, mi je moj ljubi oče dovolil nadaljevati študij, ki sem si ga sam izbral, vendar pod pogojem, da sem pomagal pri delu v podjetju. Veletrgovina z igračami je poslej zahtevala delo podnevi, slavistika ponoči in narobe. Zahvaljujem se svojim učiteljem v Erlangnu: dr. Josefu Hahnu, ge. Kösche-Kosakowi (ruščina), prof. Wilhelmu Lettenbauerju (slavistika) in prof. Freiherru v. Rimscha (vzhodnoevropska zgodovina); Münchenskim profesorjem: tajnemu svetniku Sommerju (antični jeziki), Paulu Dielsu (starocerkvena slovanščina), Erwinu Koschmiederju (aspektologija) in še posebej balkanistu Aloisu Schmausu in bizantinistu Dölgerju; pozneje pa še posebno moji ženi in mojima dvema otrokoma za potrpežljivost, saj je zanje ostajalo vedno premalo časa. Kljub vsemu sem za izdajo prevoda lahko poskrbel šele po upokojitvi – pred tem časom so bili namreč za to pristojni veliki založniki prava redkost, prav tako pa tudi lektorji, ki bi bili pripravljene poprijeti za trdo delo. Moja zahvala za skupno tveganje zato velja tudi majhni, s pretanjenim posluhom obdarjeni znanstveno-leposlovni založbi Königshausen und Neumann, dr. Johannesu Königshausnu in dr. Thomasu Neumannu. V spominskem letu 1995 in 50 let po začetku svojega ujetništva posvečam to svoje delo srečni Tavčarjevi domovini Sloveniji, ki je končno dosegla svojo neodvisnost. Sicer pa se knjiga sama z vsako stranjo posveča vsemu dobremu, lepemu in nežnemu, ki ob sočutju in običajni človeški ljubezni lahko vzklije kjerkoli na dobrih ali slabih tleh.

Upam še, da bo draga gospa dr. med. An(ic)a R. iz Ljubljane – Polja (gl. zgoraj) dobrohotno sprejela mojo zahvalo, kajti v opravičilo lahko navedem le pregovor: BOLJE POZNO KOT NIKOLI.